

Utbildningsinspektion i Fischerströmska gymnasiet

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Fischerströmska gymnasiet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Fischerströmska gymnasiet den 21–22 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Fischerströmska gymnasiet, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Fischerströmska gymnasiet intervjuades rektorn, koordinator för lärlingsprogrammet, lärare, studie- och yrkesvägledare, skolsköterska, kurator, elevassistenter samt elever på individuella programmet och på lärlingsprogrammet.

Inspektörerna besökte lektioner på individuella programmet, en praktikplats på lärlingsprogrammet samt speciallärarinstitutionen. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Fischerströmska gymnasiet

Fischerströmska gymnasiet	Antal elever
Gymnasieskola	140

Fischerströmska gymnasiet omfattar organisatoriskt det individuella programmet, ett specialutformat hantverksprogram – Lärlingsprogrammet - samt förvaltningens enhet för specialundervisning. Verksamheten är geografiskt spridd på flera ställen. Individuella programmet är inrymt på sjätte våningen i kvarteret Psilander, som för övrigt rymmer Törnströmska gymnasiet. Lärlingsprogrammet är lokaliserat till Jämjö, ett stycke utanför stadskärnan, medan enheten för specialundervisning är lokaliserad till af Chapmangymnasiet i kvarteret Läroverket.

Antalet elever på individuella programmet varierar. I kvalitetsredovisningen för 2005 uppges det fluktuerande antalet till 100–125 elever. Vid inspektionstillfället uppgick elevantalet till ca 130. Verksamheten är mycket bred. Majoriteten av eleverna kommer direkt från årskurs 9 på grund av ofullständigt betyg och skolgången syftar till att skaffa gymnasiebehörighet. Andra delar av verksamheten riktar sig till elever i behov av särskilt stöd, eller nyanlända invandrare. Studien på skolan omfattar från ett till fyra år.

Det specialutformade hantverksprogrammet är en försöksverksamhet inom ramen för LIA (Lärande i arbetslivet), ett projekt under ansvar av Myndigheten för skolutveckling. Myndigheten beskriver utbildningen på följande sätt:

Lärande i arbetslivet utgör en alternativ väg att uppnå de mål som gäller för ett nationellt eller specialutformat program och innebär att minst 30 veckor av en treårig gymnasientbildning genomförs på en arbetsplats. Elevers lärande inom denna utbildning utgår från de arbetsuppgifter som förekommer på arbetsplatsen.

Programmet startade hösten 2005 med 14 elever och omfattade vid tiden för inspektionen tolv elever. Till hösten planeras ytterligare start av en årskurs 1-klass. Eleverna studerar i skolan en dag i veckan och tillbringar övrig tid hos olika lokala företag. Handledare på företagen ansvarar för eleverna under denna tid.

Enheten för specialundervisning har till uppgift att ta emot elever från alla Karlskronas kommunala gymnasieskolor. Under 2005 fick ca 250 elever specialundervisning under en längre eller kortare tid på enheten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Fischerströmska gymnasiet och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna har under besöket på Fischerströmska gymnasiet mött en engagerad och kompetent personal. Övriga resurser i form av material och lokaler är goda. Den psykosociala miljön förefaller generellt sett god. Undervisningen i svenska, matematik och engelska är välstrukturerad och flexibel. Det finns ett väl fungerande samarbete med elevernas grundskolor. Skolans teamorganisation beskrivs som en styrka av personalen.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Behov av stöd i form av studiehandledning på modersmålet bör uppmärksammas.
- Kvalitetsarbetet bör utvecklas.
- Övergången till nationellt program bör bli mer flexibel och bättre anpassad till elevernas behov.
- Det bör utvecklas fler alternativa studievägar.

Inspektörerna bedömer att nedan angiven brist snarast skall åtgärdas.

- Modersmålsundervisning erbjuds inte (5 kap. 7 § gymnasieförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

I Fischerströmska gymnasiets senaste kvalitetsredovisning uppges det antal elever som erhållit betyg i tolv olika grundskoleämnen läsåret 04/05. Av uppenbara skäl dominerar de behörighetsgivande ämnena svenska (23 elever med betyg), matematik (46 elever) och engelska (46 elever). Antalet uppges vara ungefär detsamma som under läsåret före. Åtta elever har läst kursen matematik A med minst betyget Godkänd under samma period. Inga andra gymnasiekurser har avslutats. Av 107 elever som fanns på individuella programmet i slutet av vårterminen 2005 var det 64 som kom in på ett nationellt program, det vill säga ca 60 procent. Andelen var lika stor föregående läsår.

Kvalitetsredovisningen innehåller ingen bedömning eller analys i anslutning till de redovisade resultaten. Däremot finns i slutet av redovisningen en formulering av de utvecklingsbehov som föreligger för att måluppfyllelsen skall förbättras. Det behövs mer tid till andra ämnen än svenska, engelska och matematik. Vissa elever behöver något helt annat än studier.

Resultaten på IV är generellt sett svårbedömda. Ett mått som kan användas är övergångsfrekvensen till nationella program, precis som skolan gör. Detta täcker dock inte hela bilden, eftersom alla elever inte har målet att övergå till ett nationellt program. Att resultaten på Fischerströmska gymnasiet blir särskilt svårbedömda beror också på att det fram tills i augusti 2006 saknats en programplan med mål för IV.

Normer och värden

I utbildningsnämndens skolplan är ett av målen att eleverna skall uppleva en ”trygg miljö där det ömsesidiga tänkandet förverkligas, där samtal, respekt för varandra, planering, beslut och samarbetet utvecklas”.

Inspektörerna har på Fischerströmska gymnasiet kunnat notera en lugn studiemiljö. Eleverna känner inte av någon mobbning. Med några undantag känner de sig trygga i korridorerna. Till detta bidrar elevassistenterna mycket, genom sin ständiga närvaro bland eleverna. Eleverna förefaller generellt att ta ansvar för den gemensamma miljön och den fysiska miljön på skolan är väl hållen.

Sammanfattning

Inspektörerna finner att Fischerströmska gymnasiets resultat är svårbedömda när det gäller elevernas kunskaper. Resultatuppföljningen och resultatanalysen bör utvecklas. Studiemiljön är lugn och eleverna visar ett gott ansvarstagande för miljön och studierna.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

I skolplanen för utbildningsnämnden står kring skolans åtagande avseende demokrati att skolan skall låta delaktighet, ansvar och respekt vara grunden för en trygg miljö i verksamheten och att beslut skall tas nära dem som berörs. Skolan skall också göra eleverna delaktiga i planeringen av den dagliga verksamheten. Vidare skall det under en försöksperiod finnas lokala styrelser med elevmajoritet för samtliga rektorsområden.

Alla grupper på Fischerströmska gymnasiet har klassråd. Det finns enligt rektorn något som påminner om lokal styrelse. Rektorn kallar till dessa möten, som inte är så formella i sin utformning. Eleverna är inte alltid så aktiva enligt rektorn, men ibland kommer det idéer. Något elevråd finns inte på skolan. Enligt lärare på skolan har många elever inte någon känsla av att de kan påverka sin situation.

Det informella inflytandet fungerar enligt rektorn bra. Alla har inflytande över undervisningen genom sin individuella studieplan. Bilden bekräftas av eleverna som uppskattar att få arbeta självständigt i egen takt.

Rektorn uppger att skolan arbetar hårt för att stävja förekomsten av kränkningar. Det omfattar också förebyggande insatser där mentorerna tar mycket ansvar. Enligt elevvårdspersonalen fungerar samverkan kring eleverna mycket bra.

Det finns enligt elevvårdspersonalen elever som har problem med droger på skolan. Tendensen tycks vara att droganvändningen ökar. Skolan håller på att slutföra ett nytt handlingsprogram för arbetet kring droger.

Som en del i det hälsoförebyggande arbetet erbjuds alla elever ett hälsosamtal med skolsköterskan. Skolsköterskan vittnar om problem med att ibland få fram hälsouppgifter för elever med utländsk bakgrund.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Under besöket har inspektörerna sett prov på väldigt varierade studiemiljöer. I något fall har eleverna studerat självständigt och koncentrerat och visat god motivation och hög arbetsmoral. I andra fall har elever i de besökta grupperna uppvisat stora koncentrationsproblem och motivationsproblem.

Arbetet på det individuella programmet bedrivs genomgående i relativt små grupper, i regel 5 till 16 elever. Lärarna eftersträvar en undervisning som är varierad och individuell. Undervisningen i svenska, matematik och engelska är väldigt tydligt strukturerad i mindre delar, för att eleverna skall veta precis var de befinner sig. Strukturen finns dokumenterad i arbetsplaner. Detta är nödvändigt för många elever enligt lärare och skolledning. Deras motivation är ofta låg och de har många gånger inte förmåga att lyssna under gemensamma genomgångar.

Vad gäller övriga ämnen tas kontakt med den avlämnande grundskolan för att tydliggöra vilka mål eleven har nått respektive inte nått. Sedan handleds eleven på Fischerströmska gymnasiet medan läraren i grundskolan bestämmer vad som skall göras och ansvarar för betygsättningen. Detta arrangemang kan vara problematiskt vid laborationsämnen eftersom Fischerströmska gymnasiet inte har nödvändig utrustning. Som komplement till studierna har många elever praktik en eller flera dagar i veckan.

Utbildningen på ett individuellt program skall följa en plan som fastställs av styrelsen för utbildningen. Under inspektionsbesöket har det framgått att det saknats en sådan programplan. Skolan har därefter tagit fram en sådan plan.

Inspektörerna bedömer också att det bör utvecklas fler alternativa studievägar för de elever som av olika skäl inte kan eller vill gå direkt igenom utbildningssystemet. Det bör finnas en genomtänkt progression för elever som stannar mer än ett år på programmet. Inspektörerna menar också att samverkan med andra skolor kan utvecklas i de ämnen som kräver annan utrustning utöver böcker och skrivmaterial.

På LIA vistas eleverna i skolan en dag i veckan för studier i kärnämnen och tillval. Övriga dagar befinner sig eleverna ute på praktikplatsen. Arbetet på praktikplatsen sker inom ramen för en stor tusenpoängskurs (Lärande i arbetslivet, LIA 1501). Koordinatören för utbildningen kontrollerar efter hand vilka moment som eleven har berört på sin praktikplats. Koordinatören uppger att allt fungerar väl på den nyinrättade utbildningen.Handledningen på praktikplatserna fungerar som avsett.

Inspektörerna besökte tillsammans med koordinatör för LIA en praktikplats i centrala Karlskrona. Miljön, samverkan med handledaren och möjligheter till lärande för eleven, föreföll i det aktuella fallet som mycket positiva faktorer. Eleven på den aktuella platsen sa sig trivas mycket bra.

Speciallärarenheten utgör en geografiskt och organisatorisk självständig del av Fischerströmska gymnasiet. Uppdraget är att ta emot elever från alla gymnasieskolor. IV-programmet sköter dock sin specialundervisning själv.

Rekryteringen till enheten kan gå till på många olika sätt. Lärare kan anmäla elever, eller de kan själva komma och anmäla sig. Vid behov åker lärarna från enheten ut till skolorna och testar elever. Vid övergången från grundskolan sker vid behov fördjupade konferenser med speciallärare från grundskolan. Det finns en kölista till enheten med vissa prioriteringar. Vid tidpunkten för inspektionen fanns det vissa elever som funnits på listan i flera månader och som ännu inte blivit aktuella för specialundervisning.

Undervisningen, som är frivillig, sker i små grupper. Det är nästan uteslutande kärnämnen svenska, engelska och matematik som är aktuella. Dessutom förekommer mycket arbete med elever som har läs- och skrivsvårigheter. Det vanligaste är att eleven följer en hel kurs på speciallärarinstitutionen. De gör också sina prov där.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

All verksamhet på Fischerströmska gymnasiet bedrivs med utgångspunkten att den skall vara helt individanpassad. Elevernas individuella studieplaner påbörjas redan på sommaren då eleverna kallas till skolan. De uppdateras kontinuerligt och ändras mycket under året. Detta arbete sker ofta i samråd med föräldrarna. Dessutom är varje elev utrustad med en elevpärm med detaljerade ämnesplaner. Det gör att eleven alltid vet vad han/hon håller på med. Mentorerna tar individuella samtal så ofta det behövs med eleverna. Rektorn uppger att lärarna jobbar väldigt ”tätt mot eleverna”.

Av elevintervjuerna framgår det att elever som upplever att de har behov av stöd i form av studiehandledning på modersmålet inte har fått sådant stöd. Eleverna uppger att de sannolikt hade klarat av studierna på det nationella program som de lämnade, om de hade fått sådant stöd tidigare. Enligt gymnasieförordningen skall elever erbjudas stöd i form av studiehandledning på modersmålet om sådant stödbehov finns. Inspektörerna bedömer att det är av särskild vikt att behov av studiehandledning uppmärksammas på Fischerströmska gymnasiet, eftersom många elever på IV-programmet har invandrarbakgrund.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygsättning

I den förvaltningsgemensamma kvalitetsredovisningen står att diskussionen om bedömning och betyg har startat på alla gymnasieskolor i kommunen och att alla skolor under läsåret 2005/06 kommer att arbeta med området ”likvärdig betygssättning”. Fischerströmska gymnasiet lärare har deltagit i detta arbete.

Enligt skolans kvalitetsredovisning för 2005 utgör de arbetsplaner som finns för de behörighetsgivande ämnena en viktig grund för en likvärdig betygsättning. Lärarna har här dokumenterat gemensamma kriterier för betygsättningen.

Kvalitetsarbete

Enligt Fischerströmska gymnasiets kvalitetsredovisning för 2005 utvärderas verksamheten två gånger per år, i slutet av vårterminen och i mitten av höstterminen. I slutet av vårterminen gör också eleverna sin utvärdering. Det framgår dock inte av kvalitetsredovisningen vad som framkommit genom dessa utvärderingar eller hur de har gått till. Det framgår inte heller hur kvalitetsredovisningen arbetats fram, men lärare uppger att vissa av dem har tagit del i arbetet med skolans kvalitetsredovisning. Alla är dock inte nöjda utan vissa intervjuade lärare hävdar att de inte deltagit och att de inte håller med om vissa saker i redovisningen.

Skolans senaste lokala arbetsplan är daterad 2003. Den innehåller strävansmål, viktiga policies och rutinbeskrivningar. Några av målen i arbetsplanen återges i den senaste kvalitetsredovisningen. De har dock inte utvärderats där.

Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete bör utvecklas. Det gäller långsiktig uppföljning av resultat, dokumentation av utvärderingar samt säkerställandet av en effektiv kvalitetscykel utifrån dokumenterade mål. Det sistnämnda innebär att den lokala arbetsplanen ges en mer framträdande roll med mål som går att följa upp och utvärdera i kvalitetsredovisningen.

Skolledning

Skolledningen på Fischerströmska gymnasiet består av en heltidsanställd rektor samt en koordinator för det nyinrättade lärlingsprogrammet. Rektorn har arbetat på skolan i åtta år. Vid inspektionstillfället var skolledningen tillfälligt förstärkt. Planer finns på att utöka skolledningen permanent med ytterligare en halv tjänst.

Lärarna uppger att skolledningen utgör ett positivt stöd i arbetet. De säger sig dock sakna visioner för utvecklingen av IV-programmet, vilket de menar att rektorn bör stå för. Specialpedagogiska enheten jobbar självständigt under ledning av sin arbetslagsledare.

Sammanfattning

Samverkan med andra skolor kan utvecklas i de ämnen som kräver annan utrustning utöver böcker och skrivmaterial. Alternativa studievägar bör utvecklas. Behov av stöd i form av studiehandledning på modersmålet bör uppmärksammas. Skolans kvalitetsarbete bör utvecklas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Eleverna på IV-programmet läser normalt ett eller flera av de behörighetsgivande ämnena svenska, engelska och matematik. Dessutom läser de gymnasiekursen Estetisk verksamhet. Utifrån behov eller intresse kan elever också

delta i motivationsskapande aktiviteter som t.ex. idrott, data och hemkunskap. Många elever kombinerar studierna med praktik en eller flera dagar i veckan.

Vid intervjun med elevvårdspersonalen framgår att många elever skulle behöva ett mer varierat innehåll i sin utbildning, framför allt ett större inslag av praktisk verksamhet och en större integration av teori och praktik. Många elever har efterlyst mer varierade tillvalsmöjligheter.

Enligt rektorn och personalen är det svårt att möta vissa elevers behov. Det rör sig om elever som är utagerande och i en del fall kriminellt belastade. Det finns också elever som enligt personalen tillhör särskolans personkrets. Andra har diagnoser som Asperger och ADHD och kräver därmed stora resurser. Många av dem trivs på IV men de bedöms ha små förutsättningar när de kommer till de nationella programmen. De klarar ofta inte av en klass på trettio elever.

Personalen efterlyster treåriga program på skolan som både kan fungera som sluss till de nationella programmen och utgöra en trygg bas för elever som har dåliga förutsättningar att klara sig på övriga skolor.

Skolan erbjuder inga längre utbildningar än den ettåriga kompletteringsutbildningen. Rektorn uppger att den slimmade organisationen gör att inte alla IV-elever har någonstans att ta vägen när de väl har nått behörighet. Programmen fylls snabbt och IV-eleverna har låga poäng och därmed svårt att konkurrera. Det finns en fri kvot men den räcker inte enligt rektorn. Det vidtas inte heller några särskilda åtgärder för att stötta IV-elevers inträde på de nationella programmen. Även om uppföljningen är osäker, är det enligt rektorn sannolikt att många före detta IV-elever får problem på de nationella programmen.

Inspektörerna bedömer att Fischerströmska gymnasiet bör utveckla utbildningsformer och studievägar som bättre möter de aktuella elevkategoriernas behov. Det bör också utvecklas en större samverkan mellan förvaltningens olika delar vad gäller de mest behövande eleverna, så att inte brottet blir för stort vid övergången från IV till nationellt program. Genomförandet av GY 2007 kommer att innebära en kvalitetsförstärkning av IV-programmet och skolan har redan påbörjat planeringen inför detta, något som kommer att åtgärda många av de nämnda problemen.

Av elevintervjuerna framgår det att vissa elever inte har erbjudits modersmålsundervisning, vilket strider mot författningarna.

Personal

Personalen på Fischerströmska gymnasiet är indelad i fem arbetslag, tre på individuella programmet, ett på speciallärarinstitutionen och ett på lärlingsprogrammet. Under höstterminen 2005 fanns på IV-programmet 13,45 lärartjänster varav en specialpedagog, på speciallärarinstitutionen fanns 7 tjänster varav en specialpedagog och på lärlingsprogrammet fanns 1 koordinator/lärartjänst samt ytterligare 0,4 lärartjänst. Samtliga lärare utom en har pedagogisk högskoleutbildning.

Övrig personal är studie- och yrkesvägledare 1 tjänst, skolsköterska 0,2 tjänst, kurator 0,5 tjänst, lärarassistent 2 tjänster, elevassistent 3,4 tjänster, samt skolassistent 0,5 tjänst.

I intervjuerna och i utvärderingar framför lärarna kritik mot hur kompetensutvecklingen sköts, och efterlyser en röd tråd när det gäller fortbildning. Inspektörerna bedömer att delaktigheten kring kompetensutvecklingen kan utvecklas.

Materiella resurser

I Fischerströmska gymnasiets kvalitetsredovisning 2005 står att nästan hela budgeten går till undervisning. Endast en mindre del (290tkr) används till läromedel. Den pedagogiska utrustningen beskrivs som ordinär förutom på speciallärarinstitutionen där den är väl tilltagen. Lärarna på IV-programmet upplever en viss brist på pedagogiskt material och resurser för kringaktiviteter som exempelvis utflykter.

Det individuella programmens lokaler ligger samlade på sjätte våningen i kvarteret Psilander. Kvalitetsredovisningen uppger att det ibland blir trångt i den långa korridoren och att vissa elever tycker att detta är obehagligt. Enligt personalen tycker många elever att lokalerna är trista. De saknar bland annat bra uppehållsrum. Inspektörerna fann vid tiden för besöket att stämningen var mycket lugn och att det inte förelåg någon trängsel.

Eleverna har tillgång till biblioteket men enligt kvalitetsredovisningen används det inte mycket. Huvudorsaken uppges vara avståndet.

Speciallärarinstitutionen är lokaliserad i nära anslutning till af Chapman-gymnasiet. Detta tycker lärarna är en strategiskt bra placering, mitt bland gymnasieskolorna. Lokalerna är små och relativt trånga men uppges fungera bra. Dock saknas enligt kvalitetsredovisningen bra uppehållsytor.

Sammanfattning

Utbildningsformer och studievägar som bättre möter de aktuella elevkategoriernas behov bör utvecklas, liksom en större samverkan mellan förvaltningens olika delar vad gäller de mest behövande eleverna. Modersmålsundervisning måste erbjudas eleverna.

Datum	Ort
2006-12-07	Lund

Lars Berglund
Martin Järnek